

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

Lasten ja nuorten terapiatakuu HE 131/2024 vp: Esimerkit hoito- ja palvelupoluista

Case 1: Alle 23-vuotiaan yleisen hoitotakuun piirissä oleva mielenterveyden hoito

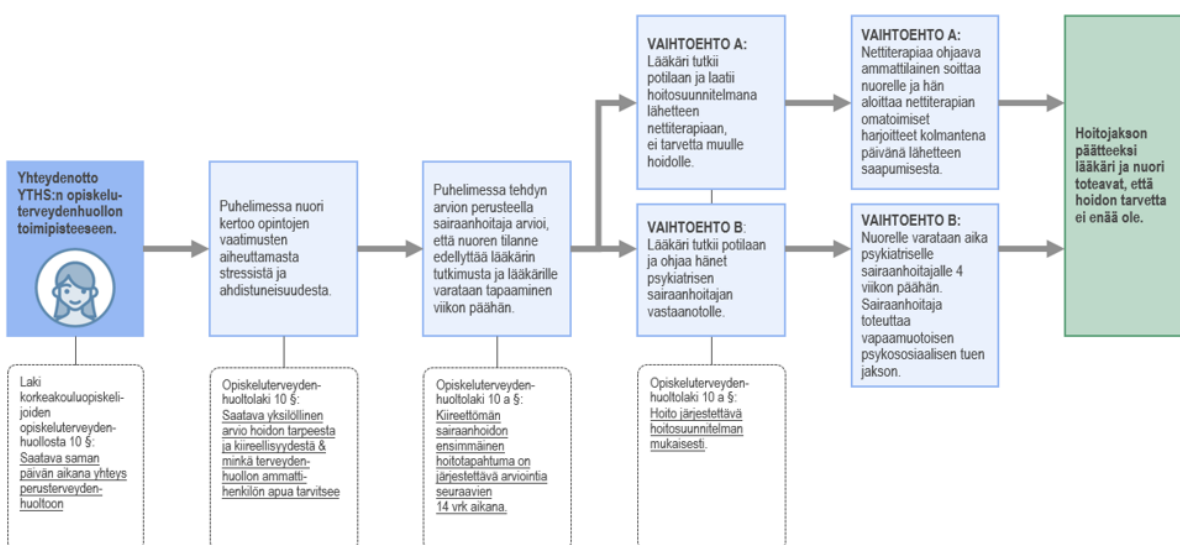
19-vuotias nuori ottaa yhteyttä ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön opiskeluterveydenhuollon toimipisteesseen. Hänen on saatava yhteys YTHS:lle ja arvio hoidon tarpeesta arkipäivisin aukioloaikoina saman päivän aikana (laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta, opiskeluterveydenhuoltolaki 10 §). YTHS:n tuottamaan opiskeluterveydenhuoltoon sovelletaan, mitä opiskeluterveydenhuoltolaki 10 a §:ssä säädetään perusterveydenhuollon hoitoon pääsystä.

Puhelimessa nuori kertoo opintojen vaatimusten aiheuttamasta stressistä ja ahdistuneisuudesta. Puhelimessa tehdyn arvion perusteella sairaanhoitaja arvioi, että nuoren tilanne edellyttää lääkärin tutkimusta ja lääkärille varataan tapaaminen viikon päähän (opiskeluterveydenhuoltolaki 10 a §).

Lääkäri tutkii potilaan, toteaa lievän ahdistuneisuushäiriön ja tekee HUS:lle lähetteen nettiterapiaan. Nuori pääsee aloittamaan nettiterapian jo kolmantena päivänä lähetteen saapumisesta. Muun samanaikaisen hoitomenetelmän tarvetta ei todeta. Nettiterapia perustuu potilaan itsenäiseen työskentelyyn ja kognitiivisterapeuttisiin harjoituksiin. Nettiterapian alkaessa potilas ja työskentelyä ohjaava psykologi keskustelevat keran puhelimitse.

YTHS:n sairaanhoitajan kanssa sovitaan seurantasoitot nettiterapian aikana ja jälkeen. Nettiterapiajakson jälkeen nuori tapaa lääkärin, eikä jatkohoidon tarvetta ole. Mikäli nuori ei olisi motivoitunut tai soveltuva nettiterapiaan, voitaisiin hänelle tarjota vapaamuotoisesti toteutettua mielenterveyden hoitoa YTHS:n toimipisteessä sairaanhoitajan toteuttamana.

Henkilö: 19-vuotias nainen, korkeakouluopiskelija

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

Case 2: Alle 23-vuotiaan terapiatakuun piirissä oleva hoito ja ohjautuminen tarvittaessa erikoissairaanhoidoon

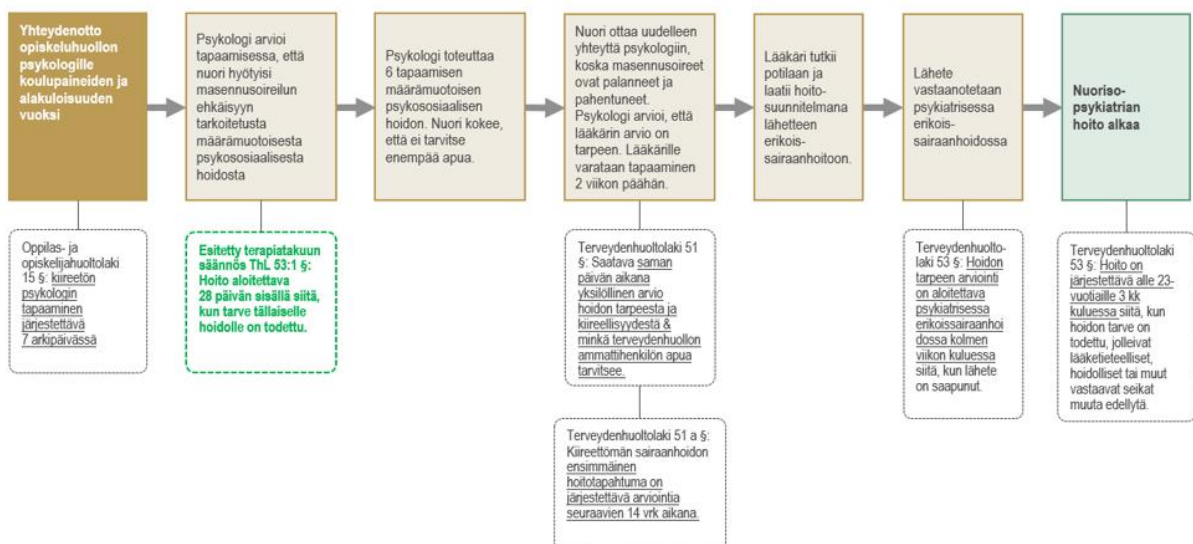
14-vuotias nuori on hakeutunut opiskeluhuollon psykologille koulupaineiden ja alakuloisuuden vuoksi. Psykologi on arvioinut tapaamisessa, että nuori hyötyisi masennusoireilun ehkäisyyn tarkoitettusta määrämuo-toisesta psykososiaalisesta hoidosta. Psykologi on toteuttanut 6 tapaamisen määrämutoisen psykososiaa-lisen hoidon. Kun psykologi ja nuori keskustelevalt jakson jälkeen tilanteesta, nuori kokee, että työskentely on auttanut, eikä hän tarvitse enempää apua.

Muutamaa kuukautta myöhemmin nuori ottaa uudelleen yhteyttä psykologiin, koska hänen vointinsa on hei-kentynyt. Psykologi keskustelee nuoren kanssa hänen voinnistaan ja tekee tapaamisen yhteydessä lailliste-tun terveydenhuollon ammattihenkilön arvion (terveydenhuoltolaki, ThL 51 §) nuoren hoidon tarpeesta, kii-reellisydestä ja tarvittavasta ammattihenkilöstä. Psykologin arvio mukaan lääkärin tapaaminen on tarpeen. Tämä hoitotapahtuma on järjestettävä arviointia seuraavien 14 vuorokauden aikana (ThL 51 a §). Psykologi on myös yhteydessä vanhempiin.

Nuori tapaa terveystakeskuksen lääkärin, joka toteaa nuoren toimintakyvyn heikentyneen ja tilanteen kou-lussa vaikeutuneen niin, että hän tekee lähetteen erikoissairaanhoidoon arvioimansa kiireellisyysden mukai-sesti. Lääkäri ei aloita muuta hoitoa, esimerkiksi lääkehoitoa, nuoren iän vuoksi.

Nuorisopsykiatriassa kiireettömän hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut erikoissairaanhoidoon (esitetty ThL 53 §) ja tarpeelliseksi todettu psykiatrinen erikoissai-raanhoito hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen kuukauden kuluessa, jolleivät lääketie-teelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä (esitetty ThL 53 §). Nuoren odottaessa ensim-mäistä aikaa erikoissairaanhoidoon hän tapaa opiskeluhuollon psykologia.

Henkilö: 14-vuotias tyttö, yläkoulussa

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

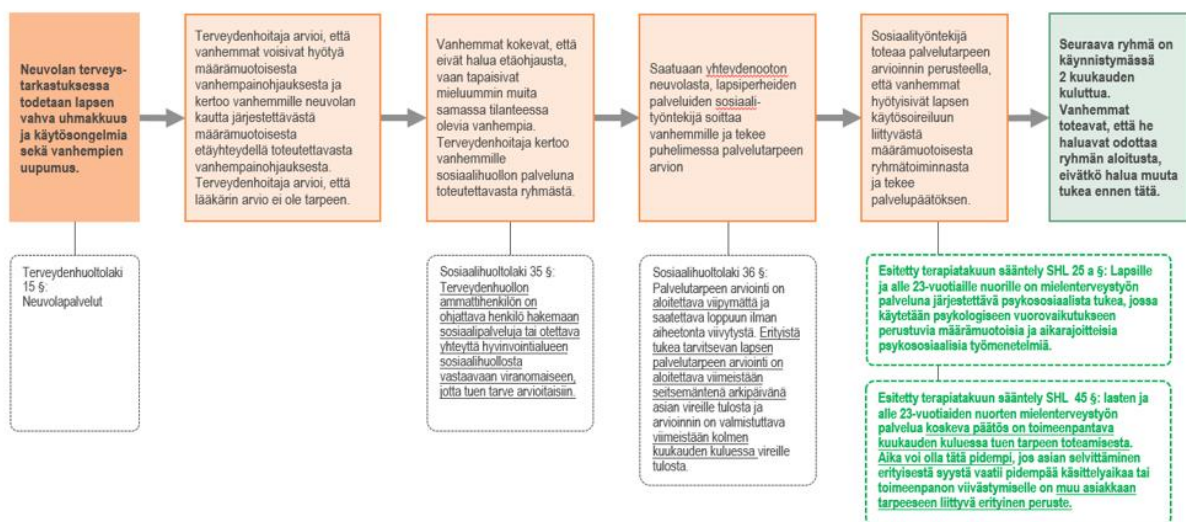
Case 3: Ohjautuminen terveydenhuollosta sosiaalihuoltoon terapiatakuun piiriin kuuluvaan interventioon

Neuvolassa 4-vuotiaan lapsen ikätarkastuksessa todetaan, että vanhemmat ovat uupuneet lapsen uhmakkuuden ja käytösongelmien vuoksi. Ruokailut ja lähdöt kotoa päiväkotiin ovat täynnä taistelua. Vanhemmat eivät tiedä mitä voisivat tehdä. Terveystoimittaja kartoittaa tilannetta muun muassa käytösoireisiin liittyvällä kyselyllä ja arvioi, että häiriötasoisien, lääkärin tutkimusta edellyttävän tilanteen epäilyä ei synny, mutta tuki lapsen käytösoireissa on tarpeen (ThL 51 §).

Vanhemmille tarjotaan neuvolan vanhempainohjausta, joka voidaan toteuttaa etäyhteyksillä annettavana ohjauksena. Vanhemmilla on myös mahdollisuus ohjautua lapsiperheiden sosiaalihuollon palveluissa järjestettävään ryhmämuotoiseen vanhempainohjantaan. Seuraava ryhmä on käynnistymässä 2 kuukauden päästä. Vanhemmat kokevat, että ryhmämuotoinen toiminta olisi etäyhteyksin tapahtuvaa ohjausta parempi vaihtoehto ja toivovat tästä lisätietoa. He sopivat, että terveydenhoitaja tekee yhteydenoton sosiaalihuoltoon (SHL 35 §) ryhmätoimintaan hakeutumiseen liittyen. Yhteydenoton perusteella sosiaalihuollossa voidaan tehdä palvelutarpeen arviointi, jossa arvioidaan myös mielenterveyshuollon palvelun (esitetty SHL 25 a §) tarvetta.

Vanhempiin otetaan yhteyttä lapsiperheiden sosiaalipalveluista ja palvelutarpeen arvioinnin perusteella (SHL 36 §) sovitaan, että vanhemmat ilmoitetaan mukaan lasten käytöksen pulmien ja käytöshäiriöiden ennaltaehkäisyyn tarkoitettuun vanhemmuusryhmään. Sosiaalityöntekijän arvion mukaan ryhmätoiminta on perusteltu palvelumuoto ja myös vanhemmat toteavat, että he voivat odottaa seuraavan ryhmän aloitusta, joka on tiedossa 2 kuukauden päästä. Mielenterveyshuollon palvelun (esitetty SHL 25 a §) toimeenpanon kuukauden enimmäisaika (esitetty SHL 45 §) voidaan ylittää, jos toimeenpanon viivästykselle on asiakkaan tarpeeseen liittyvä erityinen peruste.

Henkilö: 4-vuotias lapsi ja vanhemmat

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

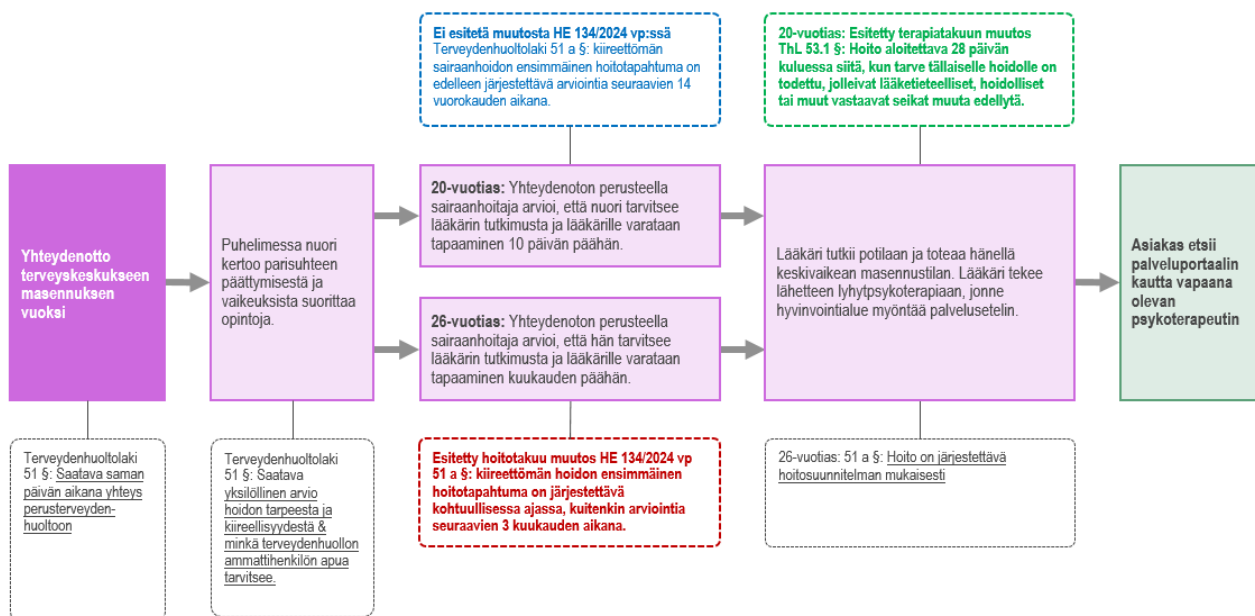
Case 4: Hoito, joka alle 23-vuotiailla on terapiatakuun piirissä

20-vuotias nuori aikuinen ottaa yhteyttä terveyskeskukseen, koska on tuntenut itsensä masentuneeksi. Hänen parisuhteensa on päättynyt hiljattain ja opintojen suorittamisessa on ollut vaikeuksia. Yhteydenoton perusteella laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi, että hän tarvitsee lääkärin tutkimusta (ThL 51 §). Aika lääkärille järjestyy hoitotakuun puitteissa 10 päivän päähän (ThL 51 a §).

Lääkäri tutkii potilaan ja toteaa hänellä keskivaikean masennustilan. Lääkäri tekee lähetteen lyhytpsykoterapiaan, jonne hyvinvointialue myöntää palvelusetelin. Ammatinharjoittajina toimivat nimikesuojatut psykoterapeutit ottavat vastaan asiakkaita, joille on myönnetty palveluseteli. Asiakkailta on mahdollisuus etsiä palveluportaalin kautta vapaana olevaa psykoterapeuttia

26-vuotiaan osalta esitetään hoitotakuun osalta muutosta (HE 134/2024 vp), jonka mukaan kiireettömän hoidon ensimmäinen hoitotapahtuma on järjestettävä kohtuullisessa ajassa, kuitenkin arviointia seuraavien 3 kuukauden aikana. Nuori saa ajan lääkärille kuukauden päähän. Hoito on järjestettävä hoitosuunnitelman mukaisesti.

Henkilöt: 20-vuotias ja 26-vuotias opiskelija

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

Koonti hoito- ja palvelupolkuihin liittyvästä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännöstä

Palvelu	Terveydenhuollon arvio / sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointi	Vastaanotot
Perusterveydenhuolto (Terveydenhuoltolaki 51 § ja 51 a §)	Laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvio samana arkipäivänä (51 §)	Lääkärin vastaanotto 14 vrk sisällä (51 a §): hoitosuunnitelma ja hoitosuunnitelman mukainen hoito. Jos hoitoon kuuluu lyhyt-psykoterapia tai muu terapiatakuun piiriin kuuluva psykososiaalinen hoito, sen on toteuduttava takuun enimmäisajan sisällä. Muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotto 14 vrk sisällä (51 a §): mielenterveyden tukeminen, ehkäisevä hoito, oireenmukainen hoito. Jos hoitoon kuuluu terapiatakuun piiriin kuuluva psykososiaalinen lyhytinterventio, sen on toteuduttava takuun enimmäisajan sisällä. Muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suoravastaanotto 14 vrk sisällä, mutta tarvitaankin lääkärin tutkimus (51 a §): lääkärin vastaanoton on toteuduttava 7 vrk aikana. Jatkuu kuten kohdassa 1.
Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto (Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 10 § ja 10 a §)	Laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvio samana arkipäivänä (10 §)	Jos laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arviossa tulee esille mielenterveyden tukemisen tai hoidon tarve, jatketaan kuten muussakin perusterveydenhuollossa.
Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset psykologipalvelut (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 §)	Oikeus pääsyyn 7 vrk sisällä Psykologi voi tapaamisen yhteydessä tehdä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvion ThL 51 § mukaisesti	Jos psykologin arviossa tulee esille mielen-terveyden tukemisen tai hoidon tarve, jatketaan kuten perusterveydenhuollossa ThL 51 §:n mukaisesti tehdyn arvion jälkeen.
Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palvelut, terveysneuvonta, terveystarkastukset (Terveydenhuoltolaki 13 §)	Väestö- tai ikäryhmän määräraikaistarkastus Laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvio on mahdollista tehdä ThL 51 § mukaisesti	Jos laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arviossa tulee esille mielenterveyden tukemisen tai hoidon tarve, jatketaan kuten perusterveydenhuollossa ThL 51 §:n mukaisesti tehdyn arvion jälkeen.

Hallitussihteeri Titta Honkala
Johtava asiantuntija Liisa Jokinen

		Jos on tarpeen selvittää lapsen, nuoren tai perheen sosiaalihuollon tarvetta, terveydenhuollon laillistettu ammattihenkilö tekee yhteydenoton sosiaalihuoltoon sosiaalihoitolain 35 § mukaisesti.
Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset kuraattoripalvelut (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 §)	Oikeus pääsyyn 7 vrk sisällä	Jos kuraattori toteuttaa terapiatakuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen lyhytintervention, sen on toteuduttava takuuseen liittyvän enimmäisajan sisällä. Jos tarvitaan laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvio, kuraattori ohjaa lapsen, nuoren tai hänen perheensä tarkoituksenmukaisen terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön 51 § arvioon.
Sosiaalihuolto (Sosiaalihoitolaki 36 §)	Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä, erityistä tukea tarvitsevien lasten osalta 7 vuorokaudessa (SHL 36 §).	Jos todetaan tarve terapiatakuun piiriin kuuluvaan mielenterveystyön palveluun (SHL 25 a §), sen on toteuduttava takuuseen liittyvän enimmäisajan sisällä. Jos tarvitaan laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön arvio, sosiaalihuollosta ohjataan lapsi, nuori tai hänen perheensä tarkoituksenmukaisen terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön arvioon (ThL 51 §).